

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НОВИЦЬКА Марина Миколаївна

УДК 342.9

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ
АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Суми – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Сумському державному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
КУЛІШ Анатолій Миколайович,
Сумський державний університет,
директор навчально-наукового інституту права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
МУЗИЧУК Олександр Миколайович,
Харківський національний університет
внутрішніх справ,
декан факультету № 1;

кандидат юридичних наук
МІЩУК Інна Володимирівна,
Національний університет водного
господарства та природокористування,
завідувач кафедри конституційного права
та галузевих дисциплін.

Захист відбудеться 30 жовтня 2019 р. об 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.051.07 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57, зала засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного університету за адресою: 40008, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

Автореферат розісланий 27 вересня 2019 року.

Секретар
спеціалізованої вченої ради

М.І. Логвиненко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Однією з пріоритетних функцій кожної держави є соціальна, реалізація якої завжди пов'язана з рівнем розвитку держави, що характеризується конституційно-правовим визнанням людини та її прав вищою соціальною цінністю, метою діяльності органів державної влади. Водночас створення умов для реалізації кожним громадянином права на охорону здоров'я є частиною соціальної функції держави. Однак на цей час очевидними є криза системи охорони здоров'я і, як наслідок, небезпечне погіршення стану здоров'я населення.

На сьогодні в Україні ще не використовують так поширено як у державах-членах ЄС та інших розвинених країнах світу такий метод лікування, як трансплантація анатомічних матеріалів людині. Тоді як світові темпи зростання кількості трансплантаційних операцій передбачають, що вже через 15–20 років до 60 % усіх оперативних втручань будуть супроводжуватися трансплантацією органів, тканин, клітин та біоімплантатів.

Серед причин, що стримують розвиток трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, є недосконалість адміністративно-правового регулювання відносин у зазначеній сфері, відсутність системних злагоджених дій уповноважених суб'єктів, нерегульованість широкого кола процедурних, медико-етичних та управлінських питань. Ще одним із негативних чинників є недосконалість механізму фінансового забезпечення досліджуваної сфери, зокрема, відсутнє належне матеріально-технічне забезпечення лікарень, що мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, що передбачає право надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації та/або здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією.

Не менш важливими є й відсутність здійснення державного замовлення на підготовку трансплант-координаторів, відпрацьованих механізмів взаємодії між суб'єктами адміністративно-правових відносин із застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині, незавершеність організаційно-установчих перетворень, зокрема, станом на сьогодні не створено центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією. Усе це загалом є індикатором безуспішної роботи органів державної влади з надання якісної медичної допомоги і свідчить про необхідність ґрунтовного дослідження даного питання, здійснення змістовного та глибокого наукового вивчення адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні.

Загальним питанням трансплантації присвятили свої праці як науковці-медики, так і науковці-правознавці. Зокрема, серед останніх на цю проблему звертали увагу Г. В. Анікіна, М. С. Брюховецька, Я. О. Брич, С. Б. Булеца, А. А. Герц, С. В. Гринчак, О. В. Гринюк, Л. Г. Дунаєвська, К. О. Ільющенкова, О. І. Кисельова, Г. Л. Кохан, Ю. В. Коренга, О. П. Кучинська, В. М. Лушпієнко, Н. А. Маргацька, І. В. Міщук, О. М. Музичук, А. В. Мусієнко, О. Г. Пелагеша, І. Р. Пташник, І. Я. Сенюта, С. Г. Стеценко, М. О. Турчина, В. В. Шульга та ін. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, адміністративно-правові засади трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні на рівні комплексного дослідження є маловивченими.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року, а також у межах плану науково-дослідної роботи «Діяльність органів публічної влади щодо забезпечення стабільності та безпеки суспільства» (номер державної реєстрації 0114U001904) Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету.

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі вивчення норм чинного національного законодавства, практики його реалізації, положень наукової доктрини і зарубіжного досвіду у сфері трансплантації визначити сутність та особливості адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, виявити існуючі законодавчі прогалини і запропонувати обґрунтовані пропозиції й рекомендації щодо його вдосконалення.

Для досягнення цієї мети було визначено такі *завдання*:

- розглянути в історико-правовому аспекті становлення правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні;
- розкрити сучасний стан правового регулювання у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні;
- охарактеризувати принципи адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині;
- з'ясувати поняття, сутність і види адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині;
- визначити елементи адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів;

- встановити підстави виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині;
- узагальнити зарубіжний досвід у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині;
- надати пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правових засад трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час організації та здійснення трансплантації анатомічних матеріалів людині.

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині.

Методи дослідження. Для досягнення мети дисертаційної роботи та забезпечення наукової об'єктивності одержаних результатів було застосовано комплекс як загальнонаукових так і спеціальних методів наукового пізнання. Основними спеціальними правовими методами дослідження були: історичний, гносеологічний, логіко-семантичний, порівняльно-правовий, системно-структурний. Зокрема, за допомогою історичного методу було розглянуто становлення правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні (підрозділ 1.1). Логіко-семантичний метод загалом дозволив проаналізувати існуючі в науковій доктрині поняття та дефініції і сформулювати авторські визначення понять «адміністративно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні», «адміністративно-правові відносини у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині» (підрозділи 1.2, 2.1). Системно-структурний метод застосовано для з'ясування структури адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині (підрозділ 2.2). Порівняльно-правовий метод використано з метою узагальнення зарубіжного досвіду у сфері трансплантації та формулювання пропозицій щодо можливостей його використання для вдосконалення адміністративно-правових засад трансплантацій анатомічних матеріалів людині в Україні (підрозділи 3.1, 3.2). Гносеологічний метод дослідження дозволив з'ясувати сутність принципів адміністративно-правового регулювання трансплантації в Україні, а також особливості підстав виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні (підрозділи 1.3, 2.3).

Науково-теоретичною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі філософії, загальної теорії держави і права, теорії управління, медичного права, адміністративного права та інших галузевих правових наук. *Нормативну основу дослідження* становлять Конституція України, чинні закони та підзаконні акти, що закріплюють адміністративно-правові засади трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, а

також законодавство зарубіжних держав, досвід яких щодо трансплантації може бути використаний в Україні.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять офіційні довідкові видання, статистичні й аналітичні матеріали, що дозволяють визначити особливості сучасного стану адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що представлене дисертаційне дослідження є однією з перших спроб комплексно з використанням сучасних методів пізнання і на підставі узагальнення наукових праць учених, аналізу положень національного законодавства визначити сутність та особливості адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні та виробити авторське бачення напрямків їх удосконалення. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків та положень, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

– запропоновано під адміністративно-правовим регулюванням трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні розуміти здійснюваний державою за допомогою сукупності адміністративно-правових норм та інших адміністративних засобів правовий вплив на суспільні відносини у сфері застосування спеціального методу лікування, що полягає в пересадці анатомічного матеріалу людини від донора реципієнту спрямованого на відновлення здоров'я людини, з метою їх підпорядкування існуючому правопорядку в державі та забезпечення дотримання міжнародних стандартів у зазначеній сфері;

– визначено поняття та види адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині як регламентовані нормами адміністративного права України суспільні відносини, спрямовані на створення умов для забезпечення здійснення та безпосередньої реалізації донором і реципієнтом своїх прав та обов'язків у сфері застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині як одного з методів лікування, притягнення осіб, винних у порушенні законодавства у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині, до адміністративної відповідальності;

– обґрунтовано доповнення змісту Кодексу України про адміністративні правопорушення статтею 45-2 «Порушення встановленого правового режиму конфіденційної інформації, що міститься в Єдиній державній інформаційній системі трансплантації»;

– запропоновано прийняти Закон України «Про ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики із застосуванням

трансплантації та/або здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією», Положення про вдосконалення матеріального стимулювання окремих категорій медичних працівників, Положення про порядок підготовки трансплант-координатора з метою вдосконалення адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні;

удосконалено:

– поняття та класифікацію принципів адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні як визначених на нормативно-правовому рівні керівних засад, основ виникнення, зміни та припинення суспільних відносин щодо трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні;

– ідею щодо запровадження розгалуженої системи трансплант-координації на госпітальному, регіональному, національному та міждержавному рівнях;

– підстави виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині, зокрема, зміна концепції незгоди людини на вилучення її анатомічних матеріалів після смерті на концепцію згоди та внесення змін до Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині»;

дістало подальшого розвитку:

– періодизація становлення правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, що охоплює п'ять етапів: I етап – до 1937 р. (експериментальний); II етап – з 1937 до 1992 р. (радянський); III етап – з 1992 до 1999 р. (період незалежності); IV етап – з 1999 до 2018 р. (нормотворчий); V етап – з 2018 р. до цього часу (новітній), кожному з яких властива своя специфіка;

– характеристика елементів адміністративно-правових відносин у сфері застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині;

– узагальнення зарубіжного досвіду (Австрія, Бельгія, Білорусь, Велика Британія, Греція, Іспанія, Ізраїль, Німеччина, США, Франція) щодо правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині та визначення можливих напрямків його імплементації в законодавство України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес. Зокрема, викладені в дисертації положення можуть бути використані в:

– науково-дослідній сфері – положення та висновки дисертації є основою для розроблення подальших напрямків удосконалення адміністративно-правових засад трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні (Акт

про впровадження результатів дисертаційного дослідження в наукову діяльність Сумського державного університету від 18.06.2019 р.);

– правозастосовній діяльності – з метою вдосконалення правових засад діяльності Державної установи «Інститут серця Міністерства охорони здоров'я» з надання медичної допомоги із застосування трансплантації та іншої діяльності пов'язаної з нею, зокрема розмежування повноважень та відповідальності суб'єктів відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині (Довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження від Державної установи «Інститут серця Міністерства охорони здоров'я» від 19.08.2019 р.);

– освітньому процесі – в юридичних та інших навчальних закладах під час підготовки монографій, методичних рекомендацій, підручників, навчальних посібників із дисциплін «Адміністративне право» й «Медичне право»; на сьогодні їх використовують під час викладання лекційного матеріалу і проведення семінарських занять із зазначених дисциплін у Сумському державному університеті, а також у підготовці трансплант-координаторів у Запорізькій медичній академії післядипломної освіти (Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес Сумського державного університету від 18.06.2019 р., Довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження від Державного закладу «Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров'я України» від 19.08.2019 р.).

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення та висновки дисертації були оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів» (м. Суми, 18–19 травня 2018 р.); «Особливості розвитку публічного та приватного права в Україні» (м. Харків, 20–21 липня 2018 р.); «Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти» (м. Полтава, 25–26 жовтня 2018 р.); «Юридична осінь 2018 року» (м. Харків, 14 листопада 2018 р.); «Теорія та практика сучасної юриспруденції» (м. Харків, 1 квітня 2019 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладено в семи статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та п'яти тезах наукових повідомлень на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що містять 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 267 сторінок. Список використаних джерел містить 260 найменувань, розміщених на 27 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовуються актуальність теми роботи, ступінь наукової розробки проблеми, визначається її зв'язок із напрямками наукових досліджень, окреслюються мета й завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, зазначаються наукова новизна, практичне значення одержаних результатів, наводяться дані про апробацію результатів дослідження, відображається структура дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правова характеристика трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні» складається з трьох підрозділів і присвячений вивченню історичних аспектів становлення правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні, особливостям сучасного стану та принципам адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні.

У підрозділі *1.1 «Історія розвитку правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні»* запропоновано виділяти п'ять етапів становлення правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні: *I етап – до 1937 р. (експериментальний)*, який відзначається прийняттям 22.04.1935 р. Постанови РНК, що закріпила базові ідеї, принципи правового регулювання донорства крові, хоча невизначеним залишалося питання пересадки анатомічних матеріалів від донорів; *II етап – з 1937 до 1992 р. (радянський)*, характеризується підзаконним характером правового регулювання донорства і трансплантації, порядок застосування трансплантації було закріплено Наказом Міністерства охорони здоров'я СРСР № 600 1966 р., КК УРСР 1960 р. кваліфікував злочинне порушення медичними працівниками порядку трансплантації анатомічних матеріалів людині як «Ненадання допомоги хворому особою медичного персоналу» (ст. 113) за умови можливості спричинення тяжких наслідків для хворого; *III етап – з 1992 до 1999 р. (період незалежності)*, відзначається закріпленням основних принципів трансплантації в Конституції та законах України, насамперед Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. змінено «концепцію згоди» на вилучення органів на «концепцію незгоди», закріплено поняття «трансплантація», а в 1994 р. створено Координаційний центр трансплантації органів; *IV етап – з 1999 до 2018 р. (нормотворчий)*, пов'язаний із прийняттям Закону України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині», встановлення КК України 2001 р. відповідальності за порушення порядку трансплантації анатомічних матеріалів людині, а КУпАП відповідальності за порушення встановленого порядку

взяття, переробки, зберігання, реалізації і застосування донорської крові та (або) її компонентів і препаратів (ст. 45-1); *V етап* – з 2018 р. до цього часу (новітній), ознаменований прийняттям нового закону України у сфері трансплантації «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» та початком формування правового забезпечення трансплантації.

У підрозділі 1.2 «Сучасний стан правового регулювання у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні» узагальнено існуючі підходи до розуміння поняття «правове регулювання». Запропоновано під адміністративно-правовим регулюванням трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні розуміти здійснюваний державою за допомогою сукупності адміністративно-правових норм та інших адміністративних засобів правовий вплив на суспільні відносини у сфері застосування спеціального методу лікування, що полягає в пересадці анатомічного матеріалу людини від донора реципієнту спрямованого на відновлення здоров'я людини, з метою їх підпорядкування існуючому правопорядку в державі та забезпечення дотримання міжнародних стандартів у зазначеній сфері.

Серед джерел адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині виділено такі: 1) Конституцію України від 28.06.1996 р.; 2) міжнародні акти: а) акти, що в обов'язковому порядку повинні бути імплементовані Україною, зважаючи на інтеграцію держави до ЄС; б) регіональні акти, серед яких Україна як член Ради Європи зобов'язана застосувати положення Резолюції (78) 29 Ради Європи щодо приведення у відповідність із міжнародними стандартами законодавств держав-учасниць із питань вилучення, пересадки та трансплантації матеріалів організму людини (1978); 3) закони України: «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» від 17.05.2018 р., «Про поховання та похоронну справу» від 10.07.1993 р., «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 30.01.2018 р., «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» від 28.02.2019 р., «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. та інші; 4) підзаконні акти: а) постанови Кабінету Міністрів України; б) накази Міністерства охорони здоров'я України.

У підрозділі 1.3 «Принципи адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні» з'ясовано загальний зміст таких категорій, як «принципи», «принципи правового регулювання» і зроблено висновок, що принципами адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні є визначені на нормативно-правовому рівні керівні засади, основи виникнення, зміни та

припинення суспільних відносин щодо трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні.

Класифіковано існуючі принципи трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні на три групи: а) загальноправові принципи властиві правовій системі держави загалом, що закріплені в Конституції України та без яких існування правопорядку в державі було б неможливим (гуманізму, рівноправності, законності, єдності юридичних прав та обов'язків, допустимої шкоди, соціальної справедливості, судового захисту); б) медичні принципи, що є підґрунтям охорони здоров'я в державі загалом (поваги і додержання прав пацієнта, визнання охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності суспільства і держави, поінформованості, колегіальності); в) суто трансплантологічні принципи (пріоритету захисту інтересів донора, добровільності, конфіденційності, надання донорських анатомічних матеріалів потенційним реципієнтам за медичними показаннями, безоплатності, дотримання черговості, гідного ставлення до тіла людини в разі посмертного донорства, інтеграції в міжнародні трансплантологічні співтовариства).

Запропоновано внести зміни до Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні» від 17.05.2018 р., зокрема, передбачений у статті 4 зазначеного нормативного акта принцип анонімності замінити на принцип конфіденційності.

Розділ 2 «Специфіка адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині» складається з трьох підрозділів і присвячений визначенню поняття, сутності, видів адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині, характеристиці елементів, з'ясуванню підстав виникнення цих адміністративно-правових відносин.

У підрозділі 2.1 «Поняття, сутність та види адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині» розглянуто загальну дефініцію «адміністративно-правові відносини», а також розмежовано розуміння правовідносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині за нормами конституційного, кримінального, цивільного, трудового права.

Запропоновано під адміністративно-правовими відносинами у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині розуміти регламентовані нормами адміністративного права України суспільні відносини, спрямовані на створення умов для забезпечення здійснення й безпосередньої реалізації донором і реципієнтом своїх прав та обов'язків у сфері застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині як одного з методів лікування,

притягнення осіб, винних у порушенні законодавства у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині, до адміністративної відповідальності.

Визначено особливості правовідносин у сфері трансплантації, що відрізняють їх від інших подібних правовідносин: 1) метою є об'єктивна реалізація громадянами права на охорону здоров'я, відповідно через адміністративно-правові відносини у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні реалізується функція держави із забезпечення громадського здоров'я; 2) специфічний склад: суб'єкт, об'єкт та зміст (певна визначена поведінка суб'єктів, суб'єктивні права та обов'язки); 3) однією із сторін є орган державного управління (посадова особа); 4) можуть реалізовуватись як на засадах влади-підпорядкування, так і рівності суб'єктів; 5) основою правовідносин між лікарем, донором, реципієнтом завжди є добровільна та документально оформлена згода на участь у застосуванні трансплантації; 6) спори між учасниками вирішуються в адміністративному та судовому порядкух.

Розкрито підходи до класифікації адміністративно-правових відносин. Класифіковано адміністративно-правові відносини у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині таким чином: 1) за характером взаємодії суб'єктів (вертикальні, горизонтальні); 2) за метою (регулятивні, правоохоронні); 3) за предметом правового регулювання (матеріальні, процесуальні); 4) за характером дій зобов'язаного суб'єкта (активні, пасивні); 5) за суб'єктним складом; 6) за статусом донора та реципієнта; 7) за видом трансплантата.

У підрозділі 2.2 «Елементи адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині» визначено та розкрито сутність елементів адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині, якими є: а) суб'єкти, яких класифіковано на індивідуальних та колективних, останні також можуть мати статус юридичної особи або ні; б) об'єкт, який поєднує одночасно публічний та приватний інтерес; в) зміст – сукупність юридичних прав та обов'язків суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині.

Визначено, що діяльність суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні має недоліки, обумовлені недосконалим правовим регулюванням: 1) невизначення граничного віку для донорів; 2) формальне існування центрального органу виконавчої влади у сфері надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією; 3) відсутність положення, що регулює статус трансплант-координатора;

4) незатвердження Міністерством охорони здоров'я України переліку закладів охорони здоров'я, що мають ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики з правом надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації та/або здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією; 5) відсутність вимог до технічного оснащення зазначених закладів охорони здоров'я, невиконання вимог щодо ліцензування господарської діяльності з трансплантації таких суб'єктів; 6) врегулювання діяльності бригад з вилучення анатомічних матеріалів застарілими підзаконними актами, що деталізують Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині» 1999 р.; 7) неврегульованість вимог, що висуваються до трансплант-координатора судово-медичного бюро, обсягу його прав, обов'язків, підпорядкованості, підзвітності.

Зроблено висновок, що особливостями об'єкта адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині є таке: а) це те, щодо чого виникають, змінюються та припиняються адміністративно-правові відносини у сфері застосування такого методу лікування, як трансплантація; б) одночасне поєднання публічного (здійснення функції держави з охорони громадського здоров'я) та приватного (забезпечення реалізації права конкретної особи на застосування трансплантації) інтересів; б) існування основного та додаткового об'єктів, у цьому разі без останнього немає першого.

У підрозділі 2.3 «Підстави виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині», зважаючи на положення наукової доктрини і норми національного законодавства, узагальнено та розкрито сутність підстав виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині.

Встановлено, що існує дві групи підстав виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині: 1) загальноправові підстави – положення законів та підзаконних актів України; 2) спеціальні підстави: а) юридичні акти (рішення суду, рішення органу опіки та піклування, ліцензія на право надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією); б) дії (надання/ненадання згоди на трансплантацію анатомічних матеріалів, оформлення документів закладом охорони здоров'я для отримання ліцензії на право надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією); в) події (невідкладний стан реципієнта).

Зроблено висновок, що перелік підстав виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині є різним, зважаючи на вид донорства (посмертне чи живе донорство), а також

статус реципієнта (особа до 14 років, обмежено дієздатна чи недієздатна особа) та його стан (реципієнт може бути у невідкладному стані). Але настання деяких підстав виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині ускладнено низкою недоліків, обумовлених неналежним правовим регулюванням.

Розділ 3 «Напрямки вдосконалення адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні» складається з двох підрозділів, присвячених вивченню зарубіжного досвіду правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині та формулюванню пропозицій з удосконалення адміністративно-правового регулювання трансплантації в Україні, включаючи можливість імплементації в українське законодавство досягнень зарубіжних держав у зазначеній сфері.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині та напрямки його імплементації в законодавство України», зважаючи на те, що сфера трансплантації анатомічних матеріалів в усьому світі є найбільш актуальною й динамічно прогресуючою галуззю, узагальнено зарубіжний досвід (Австрія, Бельгія, Білорусь, Велика Британія, Греція, Іспанія, Ізраїль, Німеччина, Російська Федерація, США, Франція) правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині та відповідно обґрунтовано позицію щодо зміни концепції незгоди на вилучення анатомічних матеріалів, яка має місце на сьогодні в Україні, на концепцію згоди, згідно з якою кожна особа може стати потенційним донором, якщо за життя вона не написала відмову про заборону передачі своїх органів. Наголошено на доцільності використання досвіду зарубіжних держав за такими напрямками, як: а) правове забезпечення здійснення окремих видів трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні (наприклад, операції «доміно», перехресне донорство, ауто трансплантація тощо); б) удосконалення професійної підготовки трансплант-координаторів і визначення рівнів їх діяльності; в) матеріального стимулювання спеціалістів, які здійснюють трансплантацію анатомічних матеріалів людині тощо.

У підрозділі 3.2 «Організаційно-правові заходи удосконалення адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні» узагальнено пропозиції щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні.

Зважаючи на авторський підхід щодо зміни концепції незгоди особи на вилучення в неї анатомічних матеріалів на концепцію згоди, запропоновано

внести зміни до Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» від 17.05.2018 р.

Обґрунтовано доцільність прийняти: 1) Закон України «Про ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики із застосуванням трансплантації та/або здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією»; 2) Закон України «Про гарантії та пільгові умови для осіб, які стали донором анатомічного матеріалу»; 3) Положення про порядок підготовки трансплант-координатора; 4) Положення про вдосконалення матеріального стимулювання окремих категорій медичних працівників. А для удосконалення адміністративної відповідальності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні доповнити зміст КУпАП статтею 45-2 «Порушення встановленого правового режиму конфіденційної інформації, що міститься в Єдиній державній інформаційній системі трансплантації».

Запропоновано законодавчо закріпити розгалужену систему трансплант-координації: 1) локальний рівень (госпітальний трансплант-координатор); 2) регіональний рівень (регіональний трансплантаційний центр); 3) національний рівень (національний трансплантаційний центр й технічна консультативна рада); 4) міждержавний рівень.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання – визначення сутності та особливостей адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні та формулювання напрямків їх удосконалення. Внаслідок проведеного дослідження сформульовано ряд нових наукових положень та висновків, спрямованих на досягнення поставленої мети, основними з яких є нижченаведені.

1. Встановлено, що процес становлення правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні охоплює п'ять етапів: I етап – до 1937 р. (експериментальний); II етап – з 1937 до 1992 р. (радянський); III етап – з 1992 до 1999 р. (період незалежності); IV етап – з 1999 до 2018 р. (нормотворчий); V етап – з 2018 р. до цього часу (новітній), кожному з яких властива своя специфіка.

2. Запропоновано під адміністративно-правовим регулюванням трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні розуміти здійснюваний державою за допомогою сукупності адміністративно-правових норм та інших адміністративних засобів правовий вплив на суспільні відносини

у сфері застосування спеціального методу лікування, що полягає в пересадці анатомічного матеріалу людини від донора реципієнту, спрямованого на відновлення здоров'я людини, з метою їх підпорядкування існуючому правопорядку в державі і забезпечення дотримання міжнародних стандартів у зазначеній сфері.

3. Класифіковано джерела адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні так: 1) Конституція України; 2) міжнародні акти: а) акти, що в обов'язковому порядку повинні бути імplementовані Україною, зважаючи на інтеграцію держави до ЄС; б) регіональні акти; 3) закони України, спеціалізованим, зокрема, є Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині»; 4) підзаконні акти: а) постанови Кабінету Міністрів України; б) накази Міністерства охорони здоров'я України.

4. Визначено, що під принципами адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні необхідно розуміти визначені на нормативно-правовому рівні керівні засади, основи виникнення, зміни та припинення суспільних відносин щодо трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні.

5. Класифіковано існуючі принципи трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні на три групи: а) загальноправові принципи, які властиві правовій системі держави загалом, закріплені в Конституції України та без яких існування правопорядку в державі було б неможливим; б) медичні принципи, що є підґрунтям охорони здоров'я в державі загалом; в) суто трансплантологічні принципи. Запропоновано внести зміни до Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні» від 17.05.2018 р., зокрема, передбачений у статті 4 зазначеного нормативного акту принцип анонімності замінити на принцип конфіденційності.

6. Запропоновано під адміністративно-правовими відносинами у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині розуміти регламентовані нормами адміністративного права України суспільні відносини, спрямовані на створення умов для забезпечення здійснення та безпосередньої реалізації донором і реципієнтом своїх прав та обов'язків у сфері застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині як одного з методів лікування, притягнення осіб, винних у порушенні законодавства у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині, до адміністративної відповідальності. Визначено особливості правовідносин у сфері трансплантації, що відрізняють їх від інших подібних правовідносин.

7. Класифіковано адміністративно-правові відносини у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині таким чином: 1) за характером

взаємодії суб'єктів (вертикальні, горизонтальні); 2) за метою (регулятивні, правоохоронні); 3) за предметом правового регулювання (матеріальні, процесуальні); 4) за характером дій зобов'язаного суб'єкта (активні, пасивні); 5) за суб'єктним складом; 6) за статусом донора та реципієнта; 7) за видом трансплантата.

8. Зроблено висновок, що елементами адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині є: 1) суб'єкти: а) індивідуальні (донор, а в разі неможливості надання ним інформованої згоди батьки донора, інші законні представники, реципієнт, лікуючий лікар, трансплант-координатор); б) колективні суб'єкти: зі статусом юридичної особи (Кабінет Міністрів України; центральні органи виконавчої влади; заклади охорони здоров'я; органи опіки та піклування (в окремих випадках), бюро судово-медичної експертизи); без статусу юридичної особи (консиліум лікарів, бригада вилучення анатомічних матеріалів); 2) об'єкт, який поєднує одночасно публічний і приватний інтерес; 3) зміст – сукупність юридичних прав та обов'язків суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині. Встановлено, що діяльність суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні має недоліки, обумовлені недосконалим правовим регулюванням.

9. Узагальнено підстави виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині: 1) загальноправові підстави – положення законів та підзаконних актів України; 2) спеціальні підстави: а) юридичні акти (рішення суду, рішення органу опіки та піклування, ліцензія на право надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації і здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією); б) дії (надання/ненадання згоди на трансплантацію анатомічних матеріалів, оформлення документів закладом охорони здоров'я для отримання ліцензії на право надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією); в) події (невідкладний стан реципієнта).

10. Встановлено, що підстави виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні врегульовані лише частково: 1) вимога щодо негайного внесення відомостей щодо згоди/незгоди особи бути донором анатомічного матеріалу до ЄДІСТ не може бути виконана через її відсутність; 2) відсутність законодавчо визначеного порядку надання повнолітньою дієздатною фізичною особою власних гемопоетичних стовбурових клітини на зберігання з метою використання їх для ауотрансплантації; 3) застарілість положень Наказу Міністерства охорони здоров'я України № 821 від 23.09.2013 р. «Про

встановлення діагностичних критеріїв смерті мозку та процедури констатації моменту смерті людини» і відповідно необхідність прийняття нового; 4) відсутність закріплених на державному рівні медичних протоколів, що регулюють питання констатації смерті мозку, містять вказівки медичним працівникам на етапах припинення проведення реанімаційних, інших заходів із підтримання життя пацієнта, підтримки діяльності одного або кількох органів з метою використання їх для трансплантації; 5) невизначеність черговості надання інформаційної згоди близькими особами померлого на вилучення атомічних матеріалів.

11. Узагальнено зарубіжний досвід (Австрія, Бельгія, Білорусь, Велика Британія, Греція, Іспанія, Ізраїль, Німеччина, Російська Федерація, США, Франція) правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині та відповідно обґрунтовано позицію щодо зміни концепції незгоди на вилучення анатомічних матеріалів, яка має місце на сьогодні в Україні, на концепцію згоди, згідно з якою кожна особа може стати потенційним донором, якщо за життя вона не написала відмову про заборону передачі своїх органів. Наголошено на доцільності використання досвіду зарубіжних держав: а) для правового забезпечення здійснення окремих видів трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні (операції «доміно», перехресне донорство, ауто трансплантація тощо); б) удосконалення професійної підготовки трансплант-координаторів, визначення рівнів їх діяльності; в) матеріального стимулювання спеціалістів, які здійснюють трансплантацію анатомічних матеріалів людині.

12. Обґрунтовано доцільність прийняття: 1) Закону України «Про ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики із застосуванням трансплантації та/або здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією» для встановлення вимог до ліцензіатів щодо обов'язкової наявності в закладах охорони здоров'я, в яких проводиться вилучення анатомічних матеріалів людини для трансплантації, відповідної матеріально-технічної бази та обладнання для констатації смерті мозку людини, а також устаткування і транспортних засобів для перевезення анатомічних матеріалів людини в межах України; 2) Закону України «Про гарантії та пільгові умови для осіб, які стали донором анатомічного матеріалу»; 3) Положення про порядок підготовки трансплант-координатора; 4) Положення про вдосконалення матеріального стимулювання окремих категорій медичних працівників.

13. Запропоновано законодавчо закріпити розгалужену систему трансплант-координації: 1) локальний рівень – госпітальний трансплант-координатор, який наділений управлінськими функціями з підбору

потенційних донорів; здійснює функції моніторингу реєстру пацієнтів, які помирають у лікарні, одержує згоду родичів на донорство; 2) регіональний рівень – регіональний трансплантаційний центр у кожному регіоні, який виконує організаційні функції із забору, розподілу та перевезення анатомічних матеріалів; здійснює управління і нагляд за листом очікування; реалізує моніторинг пацієнтів після трансплантації; 3) національний рівень – національний трансплантаційний центр та технічна консультативна рада, що відповідають за міжнародне стратегічне планування, техніко-операційне супроводження і підтримку, виконують функції розподілу за національними програмами у співпраці з регіональними трансплантаційними центрами; 4) міждержавний рівень, оскільки держави здійснюють обмін анатомічними матеріалами, незатребуваними у межах своєї країни.

14.3 метою удосконалення адміністративної відповідальності у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині та діяльності, пов'язаної з трансплантацією, розроблено пропозиції щодо закріплення в КУпАП статті 45-2 «Порушення встановленого правового режиму конфіденційної інформації, що міститься в Єдиній державній інформаційній системі трансплантації» такого змісту:

«Несанкціоноване втручання в роботу Єдиної державної інформаційної системи трансплантації, а також порушення правового режиму конфіденційної інформації (збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, обробка, адаптування, зміна, поновлення, використання і поширення (розповсюдження, реалізація, передача), знеособлення, знищення), несвоєчасність внесення, подання недостовірної інформації, свідоме приховування відомостей, що містяться в Єдиній державній інформаційній системі трансплантації –

тягне за собою накладення штрафу від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Новицька М.М. Історичний досвід трансплантології та її нормативне регулювання в Україні. *Правові горизонти*. 2017. Вип. 7 (20). С. 27–31.

2. Новицька М.М. Основні зміни до законодавства України у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9 (271). С. 132–137.

3. Marina Novitskaya The comparative characteristics of legislation in the field of transplantation of organs and tissues in Ukraine and the Republic of Belarus. *Legea și viața. Publicație științifico-practică*. 2018. № 11/2. P. 88–93.

4. Marina Novytska Transplant coordination in Ukraine: current state and

development prospects. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 6. P. 140–145.

5. Marina M. Novytska Specific aspects of normative legal regulation of anatomical materials' transplantation in Ukraine and foreign countries. *Wiadomości Lekarskie*. 2019. T. LXXII, № 7. P. 1331–1336 (Scopus).

6. Novytska M.M. Concept, essence and types of administrative-legal relations in the sphere of anatomical materials' transplantation. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 4. С. 137–140.

7. Новицька М.М. Імплементация міжнародних принципів та стандартів у сфері трансплантації анатомічних матеріалів у національне законодавство України. *Право і суспільство*. 2019. № 4. С. 217–223.

8. Новицька М.М. Основні стримуючі фактори розвитку трансплантології органів і тканин людини та шляхи їх законодавчого вирішення. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції : у 2 ч. (м. Суми, 18–19 травня 2018 року). Суми : Сумський державний університет, 2018. Ч. 2. С. 171–174.

9. Новицька М.М. Ключові зміни до законодавства України про трансплантацію. *Особливості розвитку публічного та приватного права в Україні* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 20–21 липня 2018 р.). Харків : ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2018. С. 56–59.

10. Новицька М.М. Перспектива вступу України у трансплантаційне об'єднання Євротрансплант. *Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти* : матеріали III Всеукраїнської за міжнародної участі науково-практичної конференції (м. Полтава, 25–26 жовтня 2018 р.). Полтава : Полтавський юридичний інститут Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого, 2018. С. 207–208.

11. Новицька М.М. Констатація смерті мозку: правовий аспект. *Юридична осінь 2018 року* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених (м. Харків, 14 листопада 2018 р.). Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2018. С. 79–81.

12. Новицька М.М. Реалізація нового закону про трансплантацію. *Теорія та практика сучасної юриспруденції* : матеріали XIX Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 1 квітня 2019 р.). Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. С. 199–201.

АНОТАЦІЯ

Новицька М. М. **Адміністративно-правове** **регулювання**
трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні. – *На правах*
рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Сумський державний університет, Суми, 2019.

Дисертаційне дослідження присвячене вивченню сутності та особливостей адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні та визначенню напрямків його вдосконалення. Розкрито історичні аспекти становлення правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні. Сформульовано авторське визначення поняття «адміністративно-правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні», класифіковано джерела і виділено принципи адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині. Особливу увагу приділено поняттю та видам адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні. Охарактеризовано суб'єкти, об'єкт та зміст як елементи адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні. Розглянуто існуючі підстави виникнення адміністративно-правових відносин у сфері трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні. Узагальнено зарубіжний досвід правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині та визначено можливість впровадження окремих його положень у національне законодавство. Сформульовано напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині в Україні.

Ключові слова: правове регулювання, адміністративно-правове регулювання, трансплантація, анатомічні матеріали людини.

АНОТАЦІЯ

Новицкая М. М. **Административно-правовое** **регулирование**
трансплантации анатомических материалов человеку в Украине. – *На*
правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое

право; информационное право. – Сумской государственный университет, Сумы, 2019.

Диссертационное исследование посвящено изучению сущности и особенностей административно-правового регулирования трансплантации анатомических материалов человеку в Украине и определению направлений его совершенствования. Раскрыты исторические аспекты становления правового регулирования трансплантации анатомических материалов человеку в Украине. Сформулировано авторское определение понятия «административно-правовое регулирование трансплантации анатомических материалов человеку в Украине», классифицированы источники и выделены принципы административно-правового регулирования трансплантации анатомических материалов человеку. Особое внимание уделено понятию и видам административно-правовых отношений в сфере трансплантации анатомических материалов человеку в Украине. Охарактеризованы субъекты, объект и содержание как элементы административно-правовых отношений в сфере трансплантации анатомических материалов человеку в Украине. Рассмотрены существующие основания возникновения административно-правовых отношений в сфере трансплантации анатомических материалов человеку в Украине. Обобщен зарубежный опыт правового регулирования трансплантации анатомических материалов человеку и определена возможность внедрения отдельных его положений в национальное законодательство. Сформулированы направления по совершенствованию административно-правового регулирования трансплантации анатомических материалов человеку в Украине.

Ключевые слова: правовое регулирование, административно-правовое регулирование, трансплантация, анатомические материалы людей.

SUMMARY

Novytska M. M. Administrative and legal regulation transplantation of anatomical materials to humans in Ukraine. – *Manuscript copyright.*

Dissertation research for the scientific degree of Candidate of Juridical Sciences, specialty 12.00.07 – Administrative Law and Process; Financial Law, Information Law. – Sumy State University, Sumy, 2019.

The dissertation research is devoted to the study of the nature and features of administrative and legal regulation transplantation`s of anatomical materials to a human in Ukraine and determining the directions of its improvement. The history of legal regulation transplantation`s of anatomical materials to a human in Ukraine is revealed and five stages are allocated accordingly, each of which has its own

specificity. The author defines the concept of "administrative and legal regulation transplantation`s of anatomical materials to a human in Ukraine", classified the sources of such regulation in view of normative acts places in national legislation` hierarchy. The essence of administrative and legal regulation principles transplantations of anatomical materials to a human has been clarified. The conclusion is made about the expediency of changing the principle of anonymity transplantations of anatomical materials to a human on the principle of confidentiality. Particular attention is paid to the concept, features and classification of administrative and legal relations in the field transplantations of anatomical materials to a human in Ukraine. Subjects, object, content are described as elements of administrative and legal relations in the field transplantations of anatomical materials to a human in Ukraine. The individual and collective subjects of administrative-legal relations in the field of human anatomical material transplantation are distinguished. It is emphasized that the object of the said legal relationship combines both public and private interests. The reasons for the emergence of administrative and legal relations in the field transplantation`s of anatomical materials to a human in Ukraine are considered. Foreign experience of legal regulation transplantation`s of anatomical materials to a human is generalized. The possibility of its implementation in the national legislation, in particular regarding the legal support for the implementation of certain types of transplants, improvement of the professional training of transplant coordinators, material stimulation of specialists who transplant anatomical materials to a human is determined. The directions of improvement of administrative and legal regulation transplantation`s of anatomical materials to a human in Ukraine are formulated. It is proposed to change the concept of disagreement on the removal of anatomical materials from persons to the concept of consent, as well as to create an extensive system of transplant coordination.

Key words: legal regulation, administrative and legal regulation, transplantation, anatomical materials to humans.